

Yttrande från Ekonomiska och sociala Kommittén om ”Kommissionens meddelande ‘En handlingsplan mot rasism’”

(98/C 407/29)

Den 1 april 1998 beslutade kommissionen i enlighet med artikel 198 i EG-fördraget att rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående meddelande.

Sektionen för sociala frågor och familje-, utbildnings- och kulturfrågor, som ansvarat för beredningen av ärendet, antog sitt yttrande den 16 juli 1998. Föredragande var Christoforos Koryfidis.

Vid sin 357:e plenarsession den 9-10 september 1998 (sammanträdet den 10 september 1998) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 77 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Förord

1.1. Ekonomiska och sociala kommittén konstaterar med oro att de rasistiska yttringarna fortsätter att öka i Europeiska unionen trots uttalanden och olika åtgärder under senare tid för att bekämpa denna tendens. Desto mer oroande är dessa yttringar eftersom de för närvarande på individ- eller gruppnivå tar sig uttryck i alltmer ideologiskt präglade beteenden, i allmänhet med politiska kopplingar.

1.2. Kommittén anser att denna situation innebär en allvarlig fara för EU:s och hela Europas framtid, en fara som äventyrar inte bara unionens framtidsutsikter i socialt och ekonomiskt hänseende, utan i förlängningen hotar unionens identitet som sådan. Därför måste detta inverka på de europeiska medborgarna, de regionala myndigheterna, medlemsstaterna och gemenskapsorganen på samma sätt som en elektrisk stöt och stimulera idéer kring en politik av en helt annan dimension, form och sammansättning för att ta itu med och stävja detta problem.

1.3. Denna politiska hållning och detta politiska agerande är mycket betydelsefulla främst eftersom rasistiska idéer och attityder står i skarp motsättning till den europeiska civilisationen som sätter människan i centrum. Dessutom går en sådan politik i bräschen för själva idén bakom den europeiska integrationen — denna enorma ansträngning genom vilken europeerna har försökt få ett slut på sina inre stridigheter och bygga ett demokratiskt, multietniskt och mångkulturellt Europa grundat på samarbete och framsteg.

1.4. Kommittén vill i detta sammanhang ge uttryck för sin oro och bedrövelse, och manar de europeiska medborgare som tror på demokratin, de rörelser som fyller en funktion som social aktör och behöriga myndigheter att mangrant mobilisera sig för att bjuda rasismen motstånd. ESK vänder sig även till EU:s organ, främst kommissionen men också centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet, för att de skall åta sig den svåra uppgiften att utföra den övergripande utformningen och samordningen av insatsen.

2. Inledning

2.1. I december 1995 lade kommissionen fram ett meddelande om rasism, främlingsfientlighet och antise-

mitism, samt ett förslag till rådets beslut om att utse 1997 till Europaåret mot rasism⁽¹⁾.

2.1.1. Huvudsyftet med ovan nämnda meddelande var att beskriva och utveckla kommissionens deltagande i kampen mot dessa företeelser och problem i samhället, vilka hade tilltagit sedan mitten av 80-talet. I dokumentet nämndes även de konkreta åtgärder som kommissionen avsåg att vidta på området under kommande år, samt ett förslag till rådets beslut om att utse 1997 till Europaåret mot rasism.

2.1.2. Kommissionens verksamhet i samband med kampen mot rasismen vägleds av följande principer:

- Kampen mot rasism kräver samarbete av alla som berörs.
- Prevention måste vara det huvudsakliga målet med alla strategier mot rasism.
- Prioritetsordningen måste uppställas på grundval av samarbete.
- Vid utformningen av verksamheten på detta område kommer kommissionen att visa största respekt för subsidiaritetsprincipen.

2.1.3. Som delmål på medellång sikt för kampen mot dessa företeelser räknar kommissionen i sitt meddelande särskilt upp

- förebyggande av beteende och våld med rasistiska motiv, och övervakning och påföljder för brott med rasistiska motiv,
- införande av åtgärder som är önskvärda för att främja social integration av de grupper som kan bli utsatta för rasism,
- främjande av lika möjligheter och minskning av diskriminering,
- fortsatt utveckling av det internationella samarbetet,

⁽¹⁾ KOM(95) 653 slutlig, 13.12.1995.

— frågan om lagstiftning på europeisk nivå om detta problem.

2.1.4. När det gäller de kanaler som finns tillgängliga för att utveckla kommissionens bidrag till kampen mot rasismen tar meddelandet upp

- Europeiska socialfonden,
- befintliga instrument inom områden som utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor,
- olika projekt med social inriktning som icke-statliga organisationer och invandrarorganisationer deltar i,
- ett europeiskt centrum med uppgift att förse gemenskapen och medlemsstaterna med objektiv, tillförlitlig och jämförbar information om frågan,
- förslaget till rådets beslut om att utse 1997 till Europaåret mot rasism.

2.2. I sitt yttrande⁽¹⁾ om ovan nämnda meddelande från kommissionen menade kommittén att kampen mot dessa fenomen är en förutsättning för att målsättningarna i fördraget skall kunna förverkligas och underströk följande synpunkter:

2.2.1. Kommittén uttalade sitt stöd för det förslag kommissionen lagt fram för rådet om att utse 1997 till Europaåret mot rasism.

2.2.2. I sin mer djupgående granskning av meddelandet redogjorde kommittén för kommissionen för sitt speciella sätt att historiskt och vetenskapligt betrakta fenomenets orsaker, betydelse, omfattning och gränser, samt för de förutsättningar som uppmuntrar eller stävjar dess utveckling. Kommittén betonade för övrigt att kommissionen borde använda definitioner av "rasism", "främlingsfientlighet" och "antisemitism", baserade på standardtexter och terminologi som används i offentliga internationella institutioner som FN, ILO och Europarådet. Slutligen förespråkade kommittén att man skulle ta fasta på dess förslag till hur begreppen "etnisk minoritet", "invandrare" och "gästarbetare" skall tolkas.

2.2.3. När det gäller kampen mot rasismen underströk kommittén i sitt yttrande särskilt utbildningens och massmedias betydelse.

2.3. Det meddelande från kommissionen som det här yttrandet behandlar och som fått titeln "En handlingsplan mot rasism" är en uppföljning till meddelandet om rasism från 1995. Kommissionens syfte är att man i hela Europeiska unionen skall ta itu med den utmaning som detta eviga gissel utgör med hjälp av den handlingsplan som presenteras i meddelandet. Härvid skall erfarenheterna från Europaåret mot rasism utnyttjas och den nya situation beaktas som uppkommer särskilt genom det

förbud mot diskriminering som finns med i Amsterdamfördraget och genom inrättandet av ett europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet.

2.3.1. I meddelandet betonas att handlingsplanen mot denna bakgrund kommer att förena samtliga berörda aktörer och skapa goda förutsättningar för att skapa antirasistiska allianser inom Europeiska unionen.

2.3.2. Handlingsplanen, som består av fyra delar och vars målsättningar gäller på medellång sikt, fäster särskild vikt vid de partnerskap som behöver ingås på samtliga nivåer för att idealet om mångfald och pluralism skall främjas och för att utveckla nya modeller som kan uppmuntras och utnyttjas i hela Europeiska unionen. Handlingsplanens är indelad i följande fyra områden:

- Att bana väg för lagstiftningsförslag.
- Att integrera kampen mot rasism i alla gemenskapens politikområden.
- Att utveckla och utbyta nya modeller.
- Att förstärka information och kommunikation.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Sedan Europaparlamentet 1986 antog en första rapport från undersökningskommissionen om framväxten av fascism och rasism i Europa (Evrigenis-rapporten) fram till det nu aktuella meddelandet från kommissionen har kampen mot rasism på gemenskapsnivå varit omfattande och genomgått många faser. De viktigaste etapperna i den utvecklingen har varit följande:

- Deklarationen mot rasism och främlingsfientlighet som Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillsammans lade fram 1986.
- Gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter stadfäst av medlemsstaternas stads- eller regeringschefer, då till antalet elva.
- Resolutioner om ämnet antagna mellan 1990 och 1995 av Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén liksom av arbetsmarknadens parter och andra intresseorganisationer (t.ex. i Florens 1995).
- Den rådgivande kommissionen om rasism och främlingsfientlighet som inrättades vid Europeiska rådets möte i Korfu (den 24 och 25 juni 1994).
- Kommissionens meddelande i ärendet från 1995, dess förslag om att förklara 1997 som "Europaåret mot rasism" och åtgärder som utvecklats inom detta fält under det året.

⁽¹⁾ EGT C 204, 15.7.1996.

- Förslaget om inrättande av ett europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet ⁽¹⁾.
- Amsterdamfördraget och den allmänna klausul mot diskriminering som införts i det.
- Den nuvarande handlingsplanen mot rasism.

3.2. Trots alla dessa ansträngningar anser kommittén att kampen mot rasism inom gemenskapen hittills inte har varit tillräckligt produktiv eller givit de effekter man hoppats på.

3.3. Mot den bakgrunden gläder sig kommittén åt att kommissionen har lagt fram detta meddelande för diskussion och ser positivt på de förslag som den lägger fram i det för att utveckla en ny handlingsplan som syftar till att förena och stödja de krafter som kämpar mot rasismen.

3.4. Kommittén vill också uttrycka sitt stöd vad gäller det arbetsfält som föreskrivs i kommissionens meddelande, för det förordade arbetssättet och för de åtgärder som berör lagstiftningsinitiativ och initiativ för att kampen mot rasism skall integreras i gemenskapens samtliga politikområden.

3.4.1. Vad gäller hur kampen mot rasism kommer till uttryck genom gemenskapens viktigaste åtgärder fäster kommittén särskild vikt vid dem som rör sysselsättning och utbildning, liksom vid dem som rör informationssamhället och media. Därför vill kommittén påminna om de förslag som den har ställt till kommissionen härvidlag ⁽²⁾.

3.4.2. Kommittén framhåller också att framgångsrika försök att integrera personer som utsatts för rasism kan leda till att de berörda personerna oftare deltar i arbetet inom de beslutsfattande organen och kan dessutom få till följd att den politiska solidariteten gentemot dem stärks. Kommittén uppmanar kommissionen att stödja dylika initiativ på lokal och regional nivå.

3.5. Eftersom kommittén anser att det europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet är ett måsterstycke i kampen mot rasismen ⁽³⁾ begär kommittén att man påskyndar de förfaranden som skall leda till att detta får rätt inramning för att fungera på ett effektivt sätt.

3.5.1. På detta område anser kommittén också att det är viktigt att det europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet samarbetar med motsvarande centra och andra officiella organ i medlemsstaterna.

3.6. Likaså anser kommittén att det är av avgörande betydelse att fastslå, med så mycket precision som möjligt, det europeiska samhällets nivå för tolerans och förkastande vad gäller diskriminering liksom de bakomliggande orsakerna. Kommittén räknar med att denna fråga kommer att vara föremål för undersökningar som kommer att vara så omfattande och så ofta förekommande som bara möjligt är.

3.7. Kommittén anser vidare att det bör sammanställas en enhetlig strategi för att samtidigt bekämpa de sociala orsakerna och processen som ligger bakom rasistiska attityder och verkliga demonstrationer av rasistiskt beteende. I alla förekommande fall är det enligt kommitténs mening medlemsstaternas och alla demokratiska europeiska samhällens främsta uppgift att påtala — eller att fortsätta att påtala — att demonstrationer av rasism, främlingsfientlighet eller antisemitism, och mer generellt varje diskriminerande handling, är socialt oacceptabla inom gemenskapen. Därför räknar sig kommittén till de ovillkorliga förespråkarna för en europeisk lagstiftning i frågan som med kraft fördömer diskriminering.

3.8. Kommittén förbehåller sig vidare rätten att anse att i vår tid då gränserna öppnas och globaliseringen är ett faktum kan diskrimineringens orsaker och manifestationer inte bara mötas av en ensidig ansträngning som begränsas till enstaka länder. Därför lägger kommittén stor vikt vid det samarbete som kommissionen har med de behöriga internationella organisationerna och med olika länder som har en mer specifik erfarenhet av dessa problem.

3.9. Slutligen hävdar kommittén att åtgärder för att bekämpa diskriminering har viktiga återverkningar på produktionen, konkurrenskraften och tillväxten och att de kan vara av avgörande betydelse på medellång och lång sikt. Kommittén begär därför att de ansvariga gemenskapsinstanserna skall ställa nödvändiga medel till förfogande för att en handlingskraftig politik mot diskriminering skall kunna föras.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Kommittén ställer sig positiv till det tillvägagångssätt som kommissionen föreslår för att utveckla åtgärdsplanen mot rasism. Det är också nödvändigt att utnyttja de partnerskap och nätverk som inrättades 1997. Vi anser emellertid att kommissionen avhänt sig en väsentlig möjlighet genom att inte ta med skolvärlden bland de aktörer som engageras i utvecklingen av den europeiska politiken mot rasism.

⁽¹⁾ KOM(96) 615 slutlig.

⁽²⁾ Se ESK:s yttrande, EGT C 204, 15.7.1996.

⁽³⁾ Se ESK:s yttrande, EGT C 158, 26.5.1997.

4.1.1. Ur kommitténs synvinkel är skolan och utbildningsväsendet ett verksamhetsfält och en nivå där det är speciellt lämpligt att föra en integrerad EU-politik för kamp mot rasismen som kan nå framgång och ge betydande resultat. Vi uppmanar kommissionen att i samverkan med medlemsstaterna utnyttja utbildningsväsendets framväxande uppfattning om den europeiska dimensionen till att ympa in sin antirasistiska utbildningspolitik.

4.1.2. I praktiken innebär denna inympning bland annat att kommissionen skall utveckla konkreta åtgärder i skolorna, och mer allmänt inom utbildningsväsendet, samt belöna de bästa initiativen.

4.2. Kommittén noterar med tillfredsställelse att man infört en klausul mot diskriminering i Amsterdamfördraget (artikel 13); detta är en viktig etapp i utvecklingen av en europeisk politik för bekämpning av rasismen. Samtidigt efterlyser vi möjligheter att i viss omfattning anknytas till den debatt som kommissionen tänker öppna i frågan, och speciellt med avseende på hur och var den skall föras.

4.3. Kommittén betraktar det som positivt att kommissionen föreslår att man skall integrera en dimension av antirasistisk kamp i gemenskapens större politikområden. Sysselsättning, utbildning, informationssamhället, massmedia, kultur och idrott, avdelningar som rättsliga och inrikes frågor, forskning och yttre förbindelser; alla dessa är sektorer som kan beröras av rasistiska aktiviteter och därför kan och bör hanteras med en antirasistisk politik.

4.3.1. Vi vill emellertid betona att ESK speciellt uppmärksammar det absoluta behovet av kunskaper om varför rasistiska yttringar uppstår och utvecklas, om främlingsfientlighet och antisemitism, och vi menar att dessa frågor måste studeras på djupet. Centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet bör därför få ett större kompetensområde och ges starkare stöd.

4.3.2. Kamp mot rasismen är inte bara medlemsstaternas och EU-institutionernas ansvar utan också en uppgift för regeringarna i tredje land. Därför uppmärksammar ESK särskilt gemenskapens yttre förbindelser och sättet att hantera dessa. Med all rätt är den europeiska lagstiftningen mycket sträng när det gäller rasistiska ståndpunkter och handlingar från myndigheternas sida i de länder där en latent rasism förekommer eller där man inte respekterar de mänskliga rättigheterna eller de demokratiska principerna. Vi uppmanar kommissionen och de övriga EU-organen att fortsätta att

tillämpa föreskrivna åtgärder, utan undanflykter, dröjsmål eller kompromisser.

4.3.3. Kommittén erinrar om sitt förslag ”att man skall utveckla en europeisk strategi för polisutbildning för att bekämpa diskriminering, och en polisutbildning som inriktas på att förebygga och motverka brott med rasistiska motiv. I samma anda anser ESK att man bör inrätta en särskild poliskår”⁽¹⁾.

4.3.4. ESK anser att det är på arbetslivets område som diskrimineringen har starkast tendens att uppträda. Kommittén uppmanar därför kommissionen att se till att det åtgärdsprogram som håller på att utvecklas särskilt skall uppmärksamma detta problem och följa upp det via observationsgruppen, samtidigt som man förankrar i lagstiftningen att alla europeiska medborgare och alla övriga som vistas legalt inom EU:s territorium skall ha rätt till ett arbete.

4.4. Resultaten av kampen mot rasismen kan mätas i form av samhällets fortsatta motstånd mot och motvilja inför rasistiska tankegångar och handlingar. För att uppnå detta mål kommer det inte att vara tillräckligt med insatser inom utbildningsväsendet och bland ungdomar. Det gäller också att kontinuerligt och systematiskt informera den europeiska allmänheten om rasismens karaktär och konsekvenser. I anslutning till detta anser kommittén att det blir lika avgörande att bygga upp en integrerad och intelligent informations- och kommunikationspolitik som når fram till den allmänna opinionen som att agera på utbildnings- och ungdomsområdena.

4.4.1. Man kan absolut räkna med positiva effekter av en informationsstrategi som framställer mångfalden i ett fördelaktigt ljus eller som sprider enkla och väl uttänkta budskap. ESK bedömer emellertid att det blir lika betydelsefullt att genomföra en åtgärd som offentligt fördömer vissa allvarliga och våldokumenterade rasistiska incidenter. Att publicera information om lyckade lösningar och föredömliga förhållningssätt skulle dessutom vara av stor vikt. I linje med detta skulle kommissionen exempelvis kunna redovisa dessa fakta i sina rapporter om rasismen och beskriva vilka motåtgärder som vidtagits.

4.5. Enligt ESK:s uppfattning är sättet att planera denna övergripande och integrerade europeiska politik — och omfattningen av de administrativa gemenskapsresurser som kan bidra till att utforma den och genomföra den — direkt avgörande för dess utveckling.

I detta sammanhang menar kommittén att förhållandet att EU:s antirasistiska politik dragits upp av bara ett generaldirektorat gör att den förlorar en stor del av den

⁽¹⁾ Se ESK:s yttrande, EGT C 204, 15.7.1996.

dynamik och uppslutning som den kunde fått. Vi uppmanar därför kommissionen att tänka om, så att det

slutgiltiga handlingsprogrammet mot rasism blir frukten av ett samarbete mellan alla berörda generaldirektorat.

Bryssel den 10 september 1998.

*Ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Tom JENKINS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Det sociala handlingsprogrammet 1998-2000"

(98/C 407/30)

Den 5 maj 1998 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 198 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om "Det sociala handlingsprogrammet 1998-2000".

Sektionen för sociala frågor och familje-, utbildnings- och kulturfrågor, som fått uppdraget att förbereda ärendet, antog den 16 juli 1998 ett yttrande baserat på föredraganden Carlo Ernesto Merianos och medföredragande Ursula Engelen-Kefers rapport.

Vid sin 357:e plenarsession den 9-10 september 1998 (sammanträdet den 9 september 1998) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 102 röster för, 4 emot och 7 nedlagda röster.

I. Huvuddragen i meddelandet

1. Kommissionens meddelande avser det sociala handlingsprogrammet 1998-2000, som utgör en uppföljning av det föregående programmet (1995-1997), vilket i sin tur utgick ifrån grön- och vitböckerna om den sociala politiken (1993 och 1994).

1.1. Inledningsvis sammanfattas de initiativ som hittills tagits (en förteckning återfinns i bilaga I till dokumentet) och analyseras de sociala förändringar som skett på grund av utvecklingen inom olika områden (hög arbetslöshet, snabba förändringar i arbetslivet, fattigdom och social utslagning, samt även införandet av EMU, befolkningsutvecklingen och den kommande utvidgningen). Kommissionen formulerar sedan nya mål för den sociala politiken och tar härvid hänsyn till de relevanta institutionella förändringar som Amsterdamfördraget medfört, bland annat integreringen av avtalet om socialpolitik.

I detta perspektiv kommer det sociala handlingsprogrammet att utvecklas i enlighet med de tre följande huvudrubrikerna:

- Arbetstillfällena, kompetens och rörlighet.
- Förändringar i arbetslivet.
- Ett integrerat samhälle.

1.2. Vad de politiska instrumenten beträffar framhåller man i första hand betydelsen av den politiska, sociala och civila dialogen. I det sammanhanget anser kommissionen att den har en särskild roll när det gäller övervakningen av gemensamma mål, särskilt vad gäller den europeiska sysselsättningsstrategin. Kommissionen avser dessutom att inom kort lägga fram förslag om att förnya den sociala dialogen. Sysselsättningsstrategin kommer att genomföras med hjälp av strukturfonderna och framför allt Europeiska socialfonden. Man avser att härvid betona moderniseringen av systemen för utbildning och sysselsättning. På lagstiftningsområdet avser kommissionen att regelbundet överlägga med Europaparlamentet och rådet på grundval av framlagda förslag (bilaga II i meddelandet).

1.3. Beträffande de tre huvudrubrikerna avser kommissionen att understödja genomförandet av sysselsättningsstrategin som formulerats vid toppmötena i Amsterdam och Luxemburg. De centrala inslagen i detta sammanhang är den årliga presentationen och bedömningen av riktlinjerna för sysselsättningen samt, vid behov, rekommendationer till medlemsstaterna. Ett förstärkt utbyte av bästa praxis och innovation kan härvid utgöra en åtgärd. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas problemet med "odeklarerat" arbete. Kommissionen förbehåller sig rätten att lägga fram